

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art. coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Creșterea intelectualilor.

Ținem la intelectualii noștri ca la lumina ochilor, căci ei au mențiunea să fie călăuzii neamului nostru în progresul lui cultural. Acesta este motivul pentru care am militat să nu-i înstrăinăm de noi prin aere clericale, ci mai vârtos să-i atragem, să-i facem acum la bătrânețe buni creștini, ca printrâșii să dăm culturai noastre nota religiosității.

Esperiența ne-a dovedit, că intelectualii noștri nu sunt streini de religiositate, dar n'au convingeri religioase și în lipsa acestora fac numai din ale obiceiului și aceea ce fac, cum este cercetarea rară a bisericeii. De aici și provine distincțiunea, ce o fac, că dâșii împlinesc datorințele bisericești, adică plătesc birurile bisericești și contribuie la susținerea bisericilor, dar nu se cuminecă, nu să mărturisesc pentru că n'au credință vie în puterea tainelor, cultul intern, fără de care cultul extern este chimval răsunător.

În timpul din urmă se ocupă tot mai mult organele bisericești cu religiositatea intelectualilor noștri, cari nu cercetează sf. biserică etc.

Pricina o află toți în lipsa catehizărilor sistematice. Avem libertatea de a catehiza și nu ne-am folosit de ea. Să ne aducem aminte de felul cum eram catehizați noi în școalele medii. Ce erau orele de catehizare pentru noi? Cum tractam pe catiheti și ei pe noi? În cazul cel mai bun eram buni unii cu alții, dar de învățat nu învățam nimic. În cele mai multe cazuri însă era catihetul pe picior de războiu cu elevii săi, cari îl luau peste picioare.

La sfârșitul anului să închinau unii pe la alții și comedia era finită. Așa încet în lipsa educației religioase deoparte iar de alta parte sub influința școlii și a casei streine în care ajungea studentul român, își pierde în școlile medii merindea religioasă ce aducea din casa părintească și din școala primară de acasă, — devenia un hibrid.

Vor fi fost și escepțiuni dar starea generală era cam aceasta.

De sine înțeles, că din aceasta ciudată catehizare, n'au putut eși intelectuali evlavioși și cu convingeri religioase, cari din convingere să măr-

turisesc de ortodoxi și împlinesc faptele ortodoxiei, ci simpli membri ai bisericeii ortodoxe, pentru că au fost botezați în biserică ortodoxă.

Generația aceasta trebuie să o cultivăm pe cale pastorală. Dacă nu o putem aduce dintr'una la bazele pozitive dogmatice, să-o facem să simță cu biserică, să o iubească și din simț de iubire să o cerceteze, mai înainte mai puțin, după aceea mai mult, până când va ajunge să și creadă în aceea ce simte și să se împărtășească din darurile spirituale ale bisericeii, cari trebuie să le devină o necesitate sufletească. Atunci va fi susceptă în cultura noastră nota religioasă, căci acești intelectuali sunt purtătorii culturai. Uite pentru aceasta am militat să nu ne depărtăm de ei ci să-i aducem la noi și când strigă în contra noastră, căci sfințenia bisericeii dacă e cunoscută desarmează toate sălbăteciile. Nu vrem să avem două culturi, una religioasă și una națională, ca să nu zic ireligioasă, ci ca cultura națională să fie religioasă și aceasta fără cultura religioasă a intelectualilor nu o putem face.

Adevărat că sunt și intelectuali cari urăsc biserică și pe păstorii ei sufletești, oameni cari înnebuniți de știința falsă și de firea lor cea rea, tind la surparea bisericeii pe care o socotesc de dușmana progresului închipuit de dâșii. Aceștia sunt adevărații dușmani ai bisericeii. Contra acestora avem să luptăm cu lumina adevărului, ca să nu succumbăm sub lațurile lor viclene.

Pentru educația religioasă a generației viitoare să lucrează acum din răsputeri prin introducerea catehizării intenzive.

Nu suferă îndoială, că o catehizare sistematică va promovă cultura religioasă morală a intelectualilor noștri și va stabili o armonie între concepțiunile religioase și științifice ale intelectualului, dar mai e o piedecă.

Tinerimea noastră din școalele medii în mare parte este găzduită pe la case private streine, cu credință și cult strein. Aceste sunt o notă discordantă în educația religioasă de pe catedra catehetică și în decurs de opt ani, ori cât va face cursul școlii să familiarizează cu deprinderi religioase streine, în viață să îndepărtează de sinul bisericeii sale. Băeții postesc cu gazdele lor pos-

turile acelorora, să închină după închinăciunea casei pentru că tot un Dumnezeu avem, și uită de felul posturilor, praznicilor și rugăciunilor bisericii sale susținute numai în teoria catehizării.

Ca să fie continuitate în deprinderile religioasă ale băiatului și concordanță cu doctrina propusă de pe catedra catihetică să recere ca băiatul să fie crescut în case ortodoxe.

Absolut nu se va putea executa aceasta, dar dacă i-se va da atențiune acestei considerații, părinții vor preferi a-și da copii în case ortodoxe. Mai mult însă s'ar putea ajunge prin înființarea internatelor ortodoxe, acolo, unde avem școlari în masse mai mari. Aceste internate să fie puse sub supraveghiere bisericească, cu spirituali culți cari să cultive sentimentul ortodoxiei în elevi.

Școala dă instrucția, casa educația. Lângă fiecare școală ar trebui să fie și o casă de educație, un internat, cu case de rugăciuni cu posturi cu praznice ortodoxe, cu biblioteci, cântece și jocuri românești, — în loc de speluncele mahalalelor unde duce sărăcia pe bietul student român.

Până acum eră preocupată lumea să facă case de săraci, internate cu întreținere gratuită. Aceste instituțiuni de caritate reclamă capitale mari ce nu le avem și astfel la atari internate n'o să ajungem. Dar nici nu sunt spre binele obștesc, căci sustrag elementele sărace dela meserii și sporesc proletariatul intelectual, care e plaga unui neam.

Noi înțelegem altfel de internate, anume cu taxe moderate de întreținere ce pot oferi internatele prin conzumul mare, va să zică s'ar satisface și intereselor economice ale părinților cari ar afla în internate adăpost ieftin pentru copiii lor și și celor morale, că copii ar fi crescuți în spiritul vieții noastre naționale bisericești. Câtă ușurință ar fi aceasta pentru bieții părinții, acei sărmani preoți și învățători, cari din pricina sărăciei sunt siliți a-și da copii în case nu prea edificatoare, unde însă solvesc mai mare taxă de întreținere decât într'un internat.

Atâtea asocieri economice să fac. Pentru ce nu s'ar putea face și asocieri de internate, bunăoară în Arad, Timișoara, Sibiiu, Brașov etc.? Să credeți, că nu e rea interpretare. Uite internatele corporațiunilor ce le avem acum, înțelegem seminare și alume de băeți și băete, ies foarte bine din taxele incurse. Numai spirit de întreprindere să fie, nimic mai ușor nu s'ar putea realiza decât înființarea internatelor.

Scriem pentru preoți și învățători, căci nimeni nu ne va înțelege atât de bine ca dânșii, că ce ar fi pentru copiii dânșilor o întreținere ieftină și sub grijă spirituală. Dar să o înțeleagă și cei ce au inimă și pungă și gândesc la temelia creșterii intelectualilor nostri.

Articolul Principelui Max.

În adevăr, vedem că Biserica orientală a refuzat mai în totdeauna să primească concepția romană despre unire, care i-se părea neadmisibilă, și fără indoială că nici în viitor nu o va primi. Numai sub influința împrejurărilor politice apăsătoare, a arătat câte odată tendința de a recunoaște acest sistem, pe care Roma-l doreă și care i-se părea odios. Din cauza împrejurărilor politice au oferit Impărații Bizanțului o asemenea unire cu Roma. Din motive politice prea apăsătoare, s'a primit pentru câțva timp la Lion și la Florența sistemul acesta apusan; la Lion spre a scăpa de pretențiilor latini, cari amenințau tronul grec de Bizantz; la Florența, spre a scăpa Constantinopolul din mâna Turcilor. Unele părți din Biserica orientală, cum sunt Rutenii, au primit definitiv sistemul, cum i-l doreă Roma. Dar este sigur că Biserica orientală în genere va refuza negreșit, și nu va putea să-l primească potrivit vederilor sale. Și aceasta este pricina pentru ce Biserica orientală pare că ar dori mai mult unirea cu vechii catolici din occident sau cu anglicanii, decât cu biserica romană. Pentru că știe bine și simte că acele comunități n'ar voi să-i impue autoritatea lor, că s'ar considera ca surori față de dânsa și mai vechi decât ele, pe când Roma pune alternativa: ori se supune, ori nu-i unire.

Dacă e vorba de unire, trebuie mai întâi să spunem ce se înțelege prin numele de *unire*. Cine scrie despre o asemenea chestie, trebuie să fie sincer, să nu se servească de termeni equivoci, nici să înșale partea adversă. N'ar fi lucru sincer, cum s'au făcut adesea ori, de a reprezenta unirea ca o concordie frățească, ascunzând dorința, ce o are în inima sa, de a vedea partea cealaltă supusă, ca un adversar învins în bătălie. Nu trebuie a întinde curse prin cuvinte frumoase, ci a-și spune cuvântul așa precum este. Nu cumva noțiunea dreaptă, s'ar afla între două concepțiuni așa ca să se poată scoată ideea din fiecare? Eu nu înțeleg sub numele de *unire* o supunere complectă, care ar părea a fi o contradicție a termenului însuși. Chiar în Occident nu s'a pierdut cu desăvârșire ideea, că împăcarea bisericeii orientale cu cea de Occident ar trebui să se facă altfel decât întoarcerea unor eretici. De aceea numele de *unire* n'ar avea nici un înțeles, dacă ar fi vorba numai de supunere. Totuși, în practică, nu se caută altă ceva. Singura deosebire între primirea ereticilor și unirea așa cum este practică de secole, este, că se lasă orintalilor uniți ritul lor și unele puncte de disciplină orientală, dar și aceasta socotindu-se ca o grație. Numai în sensul acesta vorbește astăzi Roma de *unire*. Mai întâi unirea nu trebuie să fie privită ca o supunere a bisericeii orientale sub jugul latin, cum a observat cu multă dragoste acum de curând părintele Nicolae Franco în scrierea sa italiană despre *unire*. Aceste două ramure ale creștinismului sunt absolut surori una cu alta, egale în toate prvințele.

Nu există nici un privilegiu, nici drept de legislație a bisericii apusene ca atare. Din potrivă, popoarele din răsărit sunt mult mai vechi decât acele din apusul de astăzi. Episcopii răsăriteni au aceeași vrednicie ca și cei apuseni. Ar putea fi vorba numai de supunere către episcopul Romei întru cât acesta are drepturi asupra bisericii orientale, dar nu înjosire față de biserica apusană. Dificultatea însă stă în aceea, că papalitatea romană apare Orientalilor ca o instituție latină și nu catolică și universală. A se supune papei și a se supune bisericii latine pentru ei este tot una. Ar trebui să se facă deosebire între pozițiunea de Papă, ca șef special al bisericii latine și cea ce o ocupă față de univers. Dar de ordinar aceasta se confundă și nimenea nu-și dă socoteala a le deosebi lămurit. Chiar față de Papa, n'ar trebui să fie vorba de o *supunere* a bisericii orientale în adevăratul înțeles al cuvântului.

Am uitat istoria și nu mai știm ce eră în vechime. Iată pentru ce se crează bisericii orientale o situație pe care n'a avut-o nici odată.

Așezământul bisericesc, așa cum se prezintă astăzi este deosebit de cel din vechime. Domnul nostru dăduse privilegiu sf. Petru. Totuși noi nu întâlnim urme de supunere a sf. Paul față de el. Din contră se consideră ca frate absolut egal cu sf. Petru, și se laudă că l'a înfruntat. De asemenea biserica catolică nu eră timp de mai multe veacuri o monarhie. Fiecare episcop administră liber eparhia sa, de asemenea și cel de Roma aveă drepturi particulare a se ocupa de afacerile bisericii universale și exercită o putere mare. Dar aceasta în totdeauna a fost mai mare în apus, unde eră patriarh, decât în Orient. Nu aveă o jurisdicție directă în eparhiile din Orient, ci exercită indirect o influență asupra lor, când se ocupă de afacerile bisericii universale.

**

Mai ales din veacul al noulea, constituția bisericească s'a schimbat cu totul în Occident. Biserica devine monarhie absolută și se aseamnă unui stat împărțit în provincii. Episcopul Romei deveni superiorul nemijlocit al tuturor episcopilor. Toate afacerile bisericești trebuiră să fie regulate la Roma. Legile dictate aci, deveniră regulă de conduită pentru toate bisericile. Sistemul acesta și-a luat originea în parte din decretalele pseudo-Isidoriene, care au apărut în timpul acesta. Sistemul desigur e bun și folositor în apus. El întărește concordia și unitatea obiceiurilor. Dar voiau dela început să-l impue bisericii orientale. Și desigur aceasta a fost una din cauzele despărțirii bisericilor.

Câte odată biserica din Constantinopole se pleca cerințelor Romei și se părea că se supune acestui sistem nou, dar totdeauna fără voie. Menținerea acestei intențiuni din partea Romei a făcut unirea cu neputință. Astăzi apusenii s'au obicinuit cu sistemul acesta exercitat peste o mie de ani, se crede chiar că nu s'ar putea fără el și că chiar s'ar fi perdut

ideea că altă dată erau alte împrejurări. Dacă este vorba de antichitatea creștină, se reprezintă totdeauna așa, cași constituția de astăzi. Dacă deci se face vreo unire, totdeauna se caută a se împăca cu sistemul acesta monarhic așa cum este stabilit astăzi.

Lăsându-se la o parte riturile Orientale, îi supune cu desăvârșire jurisdicției Papei și chiar unei congregațiuni romane. Ei trebuie să urmeze mai mult după legile curat latine și toată teologia latinilor sub toate raporturile. În realitate ei sunt latini înbrăcați oriental (câte odată nici chiar în haine orientale) și cu rugăciuni orientale, dar nu mai sunt reprezentanți adevărați bis. orient. Sunt o contradicție vie a toată istoria bisericească a anticității și a Orientului.

Deci existența acestor uniați, în loc de a înainta chestia unirei în general servește mai mult a o întârziă. Căci Orientalii văzându-i, pot să zică: Iată ce ne așteaptă în cazul când am primi unirea cu Roma. Am încetă de a fi orientali și am deveni Latini. Demnitatea bisericii noastre ar fi înjosită; ea ar deveni slujnică în loc de a fi doamnă. Această poziție ce să dă orientalilor uniți, vatămă chiar și raporturile lor cu ceilalți catolici, cari îi consideră pe jumătate catolici și jumătate nu.

Nu zic aceasta, cași cum n'ași iubi pe uniați; din potrivă mă interesez mult de soarta lor și lucrez pentru ei. Dar ceia ce vreau eu să zic, este că am dori să-i vedem uniți în chip mai perfect și care să corespundă mai bine demnității bisericii orientale.

**

Uniații pe carii i-am câștigat, desigur trebuie conservați.

Dar spre a atrage în adevăr, Biserica orientală, trebuie de urmat un sistem cu totul deosebit de acela ce s'a urmat până acum. Biserica orientală trebuie să rămăie ceia ce este. Ea nu-și poate schimba caracterul. Cuvântul *unire* nu va să zică, că o parte să fie cu totul schimbată ca să fie asemenea celeilalte; dar cuvântul acesta înseamnă două lucruri, care rămăie ceia ce sunt și nu caută decât relații întreolaltă. Este o părere cu totul nedreaptă și contradicătoare istoriei, de a consideră biserica orientală ca o fracțiune, o provincie a bisericii Romane, de care s'a despărțit. S'ar putea zice aceasta de protestanții apuseni, cari odinioară făceau parte din biserica latină, dar nici decum de orientali. Biserica orientală trebuie să rămăie absolut independentă și să se guverneze de sine cum face astăzi și cum a fost dela începutul creștinismului. Relațiile ei cu Roma ar trebui să fie astfel cum erau în antichitatea creștină înainte de despărțire. Biserica orientală de sigur va trebui să recunoască Pontificelui Roman drepturile ce le-au avut și pe care le-au exercitat în periodul acela. Va primi aceste deciziuni în afacerile mari care privesc toată creștinătatea. Prin aceea primăția va fi ocrotită și unirea va fi în același timp un fapt și nu numai un nume. Dacă Roma s'ar putea a se hotări să primească ideea aceasta, unirea ar fi posibilă.

Câtă vreme se va tinde a se supune Orientali sistemului ecleziastic actual, orice încercare de unire va fi zadarnică. Ar trebui jertfe, ca să se obție unirea: ar trebui să renunțăm la unele tradiții ce există de secole. Dar o lucrare așa de mare cum este împăcarea creștinătății, nu merită să-i se facă orice jertfă trebuincioasă? Câtă cinste pentru papalitate, dacă va face vreodată acest act de abnegație și de jertfire pentru binele public și cauza creștină. Atunci vor începe a crede în Orient că Roma nu este interesată și că este sinceră dorința ei de unire. Până acum s'a crezut, că nu se urmărește un scop creștin, ci ambiția, dorința de stăpânire. Dacă Roma supune pre orientali regimului, actualmente în vigoare, ar trage de aici foloase? Puterea sa devine foarte mare, pentru că se înfățișează ca stăpâna lumii. Prestigiul este îndoit, și chiar bani mulți va căpăta din pricina atâtor apeluri, cereri de dispense etc. S'ar putea zice, că lucrează așa din egoism. Dacă episcopii din orient trebuie să-și procure o recunoaștere a Romei, plătind mii de franci pentru o bulă de preconizare, cum trebuie să facă cei din Occident, în zadar li-se va zice că s'au schimbat pozițiunea lor pentru mântuirea sufletelor. Dacă din contră Roma se hotărăște a restabili față de orient starea veche de lucruri, nu va primi nici un ban, nu va putea să se considere ca doamnă a acestor țări, ci va fi câștigat un mare prestigiu real de o valoare neprețuită. Nimene nu ar putea să atace intențiunile ei; ar fi luminat ca soarele, că nu caută decât lucrul lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor.

Ar rămâne partea cea mai grea a chestiunii: regularea diferențelor dogmatice, cari există de veacuri între cele două biserici, cum să resolvim problema aceasta cu adevărat foarte grea? Poate să fie unire când este deosebire de dogmă? Nu este oare absolut necesar; sau ca Biserica latină să renunțe la dogmele care au fost desvoltate sau definite mai târziu și care nu erau încă învățate în anticitatea creștină, sau ca Biserica răsăriteană să primească toate aceste definițiuni ale apusului? Oare poate să fie o adevărată unire sau dragoste între biserici, dacă nu este înțelegere asupra acestor lucruri Dumnezeiești? Evident că nu.

Unitatea bisericească a presupus în totdeauna unitatea credinței. Dar este de crezut ca una din cele două biserici să renunțe la învățătura sa? De sigur biserica orientală ortodoxă nu va face aceasta. Ea a păstrat neatinsse toate dogmele, așa cum au fost învățate de toți membrii bisericii catolice în anticitatea creștină. Ea nu va primi cu ușurință definițiile eminate dela Biserica apusană fără conlucrarea sa. Căci ceia ce a semnat la Florența era contra voinței sale; ea eră silită de împrejurări. Cum s'ar putea crede că Biserica orientală ar mărturisi purcedarea sfântului Duh dela Fiul, pentru că ea se ține de textul verbál al evangheliei, de învățătura sfinților părinți ai Bisericii, de sinodul ecumenic din Constantinopole, de

simbolul comun al credinței, cari toate vorbesc din purcedarea din Tatăl? Asemenea și cu alte multe puncte dogmatice, care ne mai despart. Iar biserica latină pute-va renunța la acele definițiuni din timpurile mai nouă asupra purcederei sf. Duh, asupra purgatorului etc.? Nici nu este de gândit la aceasta, pentru că ea susține, că acestea sunt desvoltări și definițiuni ale doctrinei vechi. Dar oare drept este ca să le impue surorii sale din Orient vederile sale, cum a făcut la Lion și la Florența? Nu, nici de cum, căci prin aceasta s'ar susține ipocrizia, făcând pre oameni să mărturisească lucruri care lor li se par false. Dar ce-i de făcut? Incurcătura nu este oare mai mare? S'au disputat de veacuri întregi în jurul acestor puncte dogmatice și niciodată nu s'a făcut măcar un pas înainte. Socotința fiecăruia din cele două biserici pare justificată; nici una, nici alta nu poate fi învinovățită de erezie. Ce rămâne alt, decât să se găsească o învoială.

(va urmă.)

O schimbare la față.

La propunerea congregației comitatense din Arad, făcută pe baza § 3 art. leg. IV 1893, guvernul țării a publicat în foaia oficioasă ordinațiunea ministerială de sub Nr. 111,608 1909, prin care să dă uzului oficios noua nomenclatură a comunelor din comitatul Aradului: Dăm această schimbare la față oficioasă a comunelor din comitatul Aradului, spre știre și orientare.

Cercul Arad. Cicir, Marosescicér. Mándrulóc, Mondorlak. Micálaca, Mikelaka. Ghioroc, Gyorok. Curtici, Kürtös. Cuvin, Aradkövi. Macea, Mácsa.

Cercul Borosjenő. Aldești, Aldófalva. Apateu, Apáti, Berechiu, Alsóbarakony. Bârsa, Barza. Bocsig, Bokszeg. Ienopolea, (Boroșineu.) Borosjenő. Cermeiu, Csermő. Iermata, Csigérgyarmat. Mănerău, Monyoró. Moroda, Marót. Repsig, Repszeg. Șicula, Sikula. Șomoșcheș, Somoskeszi. Seleuș, Csigérszöllős. Voivodeni, Körösvajda.

Cercul Borossebes. Cil, Alsil. Almaș, Háromalmás. Baltele, Báltfalva. Berindeni, (Berindia) Borosberend. Bodești, Bozód. Buhani, Bajnokfalva. Bonțești, Bonczafalva. Șebiș, Borossebes. Brusturi, Borosztok. Buteni, Körösbökény. Dezna, Dézna. Dieci, Déce. Donceni, Dancsfalva. Dulcele, Édeslak. Feniș, Körösfényes. Gavojdia, Gósd. Gurahont, Honczótó. Holtmezeș, Holdmészes. Honțisor, Honezér. Ignești, Ignafalva. Iosaș, Ioszás. Iosașel, Ioszás hely. Căcărău, Kökaró. Chertiș, Kertes. Chisindia, Keszend. Cociuba, Köröskoecuba. Crocna, Koroknya. Laz, Déznaláz. Mădrigéști, Madarsák. Minead, Menyéd. Moneasa, Menyháza. Mustești, Mosztafalva. Nădălbéști, Nádalmás. Păiușeni, Paizs. Prăjești, Parázs. Ramna, Kistróna. Revetiș, Rékes. Roșia, Borosrősa. Șoi-muș-Buceava, Solymosbucsa. Secaș, Alsószakács. Satu-rău, Raj. Selegeni, Szelezsény. Slatina, Mikószalatna. Susani, Susányfalva. Valea-mare, Zarándpatak. Văsoaia, Vészalja. Zimbru, Zombrád. Zeldiș, Zöldes.

Cercul Elek. Giula-Varșand, Gyulavarsánd. Pilul-mare, Nagypél. Otlaca, Otlaka. Șiclău, Sikló. Șimand, Felsősimánd.

Cercul Pécska. Bodrogul vechiu, Óhodrog. Pecica-română, Opécska. Semic, Szemlak.

Cercul Radna. Radna, Măriaradna. Baia, Kisbaja. Bătuța, Bányafalva. Bârzava, Marosborsa. Dumbrăvița, Alsódombró. Govăjdia, Alsóköves. Groși, Garassa. Giu-

lița, Gyulafő. Halaliș, Aldășos. Ilteu, Iltő. Căpruța Maroskapronceza. Cladova, Kalodva. Conop, Konop. Corbești. Maroshóllod. Lupești, Farkasháza. Slatina, Marosszalatna. Miniș, Ménes. Milova, Milova. Monoroștia, Marosmonyoró. Pauliș, Ópálos. Obârșia, Óborsa. Odvos, Odvas. Pernești, Pernyefalva. Petriș, Marospetres. Roșia, Rősa. Soborșin, Soborsin. Șoimoș, Soly. nosvár. Săliște, Maroszeleste. Soroșag, Szarvaság. Temesești, Temesd. Toc, Tok. Totvărădia, Tótvárad. Troaș, Torjás. Vinești, Vám.

Cercul Kisjenő. Cinteiu, Köröscsente. Erdeiș, Erdőhegy. Chișineu, Kisjenő. Nădab, Nadab. Șepreuș, Seprős. Socodor, Székudvar. Sinitea, Szineke. Sinteia, Szinte. Talpoș, Talpas. Zărând, Zaránd.

Cercul Nagyhalmágy. Aciuța, Ácsfalva. Aciu, Ácsva. Bănești, Zarándbánya. Bodești, Bogyfalva. Brusturi, Páfrányos. Budești, Bugyfalva. Ciuciu, Halmágyesucs. Termura, Martfalva. Tohești, Csosod. Dumbrava, Körösdombro. Groși, Halmágyoros. Guravăii, Vajkaháza. Ionești, Körösvánd. Hálnăgel, Kishalmágy. Cristești, Keresztespatak. Lazuri, Irtásfalva. Leasa, Sővényes. Leștioara, Kisles. Măgulicea, Kismagló. Mermesti, Mermesdi. Hălmăgiu, Nagyhalmágy. Ociu, Oles. Ocișor, Ócsisor. Plescuța, Peleskefalva. Tălagiu, Talács. Târnavița, Fazekastarnó. Tisa, Tiszafalva. Vosdoci, Hosszúsor. Vidra, Vidra.

Cercul Tornaova (până acum Ternoava.) Agriș, Almăgres. Arăneag. Székesaranyág. Drauț, Doroszlófalva. Dud, Dúd. Hodiș, Zarándhódos. Iarcoș, Ujárkos. Cagna, Kávna. Cuiedi, Köved. Cartacher, Kurtakér. Luguzău, Lugozó. Nadăș, Zarándnădas. Șilindia, Selénd. Tauț, Feltót, Târnoava, Tornaova.

Cercul Világos. Galsă, Galsa, Cherechiu, Erdős-kerek. Covăsiuț, Kovászi. Măderat, Magyarád. Musca, Muszka. Fazecașvarșand, Óvarsánd. Comlăuș, Ósztanna. Pâncota, Pankota. Șiria, Világos.

Alcoolismul.

În chestie personală. În numărul 5 al revistei acesteia dl paroh din F. Oșorheiu Petru Popa în articolul său „Unde-i lumina din Bihor“ în treacăt s'a ocupat și cu cele scrise de mine, cel ce semnez cu „N. M.“ în chestia decadinței poporului din Bihor. Departe fie de mine dorul de a polemiza, totuși aflu de bine a reflecta la cele scrise de părintele Petru Popa în următoarele:

1. Toate cele scrise de mine sunt izvorite din cel mai curat simțământ de iubire de neam.

2. Ca profesor de geografie în institutul preparandial din Arad, — să nu mi-se imputeze de nemo-destie — dacă declar, că în câțva înțeleg etnografia Ungariei și așa și a Bihorului.

În articolul meu „Mizeria culturală a Bihorului“ am declarat, că atunci când scriu despre Bihor, înțeleg partea sud-estică a acestui comitat, unde sunt dislocate cele trei protopopiate amintite și de părintele P. Popa.

3. Cele susținute de mine în privința curățeniei, cu'n cuvânt a igienei, ce am apostrofat prin cuvântul „a vărul“, le susțin sus și tare. De vre-o 15 ani, de când în fiecare an cutrier, acel ținut, în cele două luni de vară am avut ocaziunea să fac experiențe triste în cele igienice ale poporului. Deci n'am scris dela „masa verde.“

4. Cele zise despre convorbirea mea cu 'n țaran din acelea părți nu sunt glume, ci e adevărul gol. În chestii serioase nu glumesc! N'am zis, prin aceasta că toți credincioșii bisericii noastre din acelea părți sunt tot așa de iscusii, ca acel biet român, am pus-o

numai, ca să arat prin unul, pe cei mulți! Și Doamne mulți sunt! Convingă-se părintele Popa!

5. La cele zise de părintele Popa pe pag. a 3-a unde mai amintește și pe „acel domn N. M.“ i-mi iau voia a declara că nu m'am impus ca medic vindecător al boalelor sociale din Bihor. Nici decât, căci cariera mea de dascăl. mă leagă de un loc, și nici nu e lipsă de mine în Bihor. Acolo sunt *cei chemați*, fiecare la locul lui, până încă nu e târziu.

6. Sunt curios, de ce nu sunt așa de slabe treburile și pela F. Oșorheiu? Altcum i-i mulțumesc părintelui Petru Popa, că a dat atențiune ordurilor mele, prin cari am ținut la deșteptarea celor chemați, să veghizeze.

Nicolae Mihulin
profesor.

Un lucru înțelept. Sftul Sinod al Rusiei, văzând ruina poporului prin otrava alcoolului, ca să servească poporului ca exemplu de temperanță a hotărît, ca călugării existenți și cei viitori pe lângă cele trei voturi călugărești, să depuie și al patrulea, cel al abstenței totale dela beuturile alcoolice. A și fost vremea!

Prelegere antialcoolică. Duminecă în 6/19 l. e. dl. secretar general al Ordinului Bunilor Templieri din București Gheorghe Șterba va ține prelegere în sala festivă a seminarului diecezan. Va vorbi despre „Cea mai bună reformă socială.“ Inceputul la 5 ore d. a. Toți românii sunt bineveniți! (N. M.)

CRONICA.

„**Preotul preoților.**“ Joi s'a ținut o adunare populară în Arad. Părintele Vasile Lucaciu, canonizat în adunare de către Ștefan Cicio Pop de „preotul preoților“, a vestit aici obștei ortodoxe din Arad, — vr'o 60 preoți ortodoxi și peste o mie de credincioși ai lor, — că Blajul și „sfânta metropolie de Alba Iulia“ e răsăritul soarelui românesc. Și în 1842 capitulul din Blaj — numai el — a apărut limba română, iar astăzi numai Metropolitul din Blaj urgează neconținut la ministrul retragerea ordinului de catehizare. Ai noștri episcopi bagseama nu fac nimic, căci prea a accentuat „preotul preoților“ cum Blajul luptă pentru limbă. Noi știm, că episcopatul nostru a lucrat mai mult decât ori și cine în chestia limbei de catehizare și peste tot a limbei. Să n'aibă „părintele părinților“ cunoștință și despre demersurile de urgentare luate de metropolia ortodoxă? Să poate aceasta? Pentru ce aceasta s'îdare „părintele părinților“? chiar în fața preoțimei și poporului ortodox din Arad. Cine face confesionalism?

Dela „Asociațiune.“ Cursuri de analfabeți. Asociațiunea a trimis următoarea circulară directorilor de des, ărlăminte, stăruind pentru ținerea cursurilor de analfabeți, de cari astăzi nu se mai interesează aproape nimeni. Nr. 208/1911. Domnule Director! Vremile în cari trăim ne impun o apropiere sinceră de popor, cu gândul curat de a-l smulge cât mai curând din întunerecul neștiinții și al ridică în rândul popoarelor culte, conștie de menirea lor în lume. Viitorul poporului nostru numai atunci va fi asigurat, când el va fi stăpân pe o puternică cultura națională, care îi va putea înlesni lupta pentru viață alături de celelalte popoare. Și se știe că condiția primă a oricărei culturi e cunoștința de carte, fără de care astăzi nu mai e posibil a îndrumă soarta unui popor pe cărări mai bune. Scăderea cea mai mare a poporului

nostru e tocmai lipsa cunoștinții de carte. Cu durere trebuie să o spunem că dintre toate neamurile țării noastre numai Rutenii ne întrec în analfabeți, toate celelalte sunt înaintea noastră. Credem că a sosit timpul când toți cărturarii trebuie să ne așternem pe muncă serioasă pentru a mântui poporul nostru de această rușine a neștiinții, de această robie a întunericului. În anii trecuți în cadrele Asociațiunii, s'au ținut mai multe cursuri de analfabeți, cari ca început au avut rezultate destul de mulțumitoare. Dar entuziasmul cu care s'au pornit aceste cursuri, s'a stins repede. Astăzi nimenea nu se mai gândește la continuarea muncii de redeșteptare a țărânilor, care înainte cu doi ani eră considerată ca cea mai importantă problemă de viață a poporului nostru. „Asociațiunea” își ține de datorință a îndemna din nou toate despărțămintele sale ca să reiee aranjarea cursurilor de analfabeți încă iarna acestui an și invită despărțămintele să le continue regulat an de an. Pentru instruirea analfabeților Asociațiunea recomandă să se întrebuițeze „Abecedar sau carte de cetire pentru analfabeți” de I. Bota, care a fost premiată din partea Asociațiunii. Abecedarul se poate comandă dela Librăria Arhidiecezană din Sibiiu. Fiecare despărțământ va putea da cu înlesnire și mai multe premii învățătorilor și preoților, cari vor țineă cu rezultat asemenea cursuri. Atragem atențiunea tuturor preoților și învățătorilor că cursurile de analfabeți nu pot fi oprite de organele administrative ale statului, fiindcă, conform statutelor instituțiunii noastre, în cadrele ei se pot aranja asemenea cursuri, cari urmăresc promovarea culturii noastre. Facem deci încă odată un apel călduros către toți directorii despărțământelor Asociațiunii și către toți cărturarii noștri să reînceapă sistematic ținerea cursurilor de analfabeți, singurele cari pot înlesni pătrunderea în popor. Sibiiu, 30 ianuarie 1911. I. St. Șuluțu m. p., prezident. Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar.

Necrolog. Subscrișii în numele lor și al numărșilor consăngeni cu inima frântă de durere anunță încetarea din viață a mult iubitului lor frate, respective unchiu Mihail Popoviciu protopresbiter român gr. ort. în Orșova, deputat congressional și sinodal etc. carele în etate de 74 ani și-a dat subit nobilul suflet în mânele creatorului sâmbătă în 29 ianuarie 11 februarie 1911 la 4 ore p. m. Rămășițele pământești ale scumpului defunct, se vor ridica din locuința proprie și transpune în biserica parohială la 9 ore a. m. de unde după ceremonialul prescris se vor depune spre vecinică odihnă în cripta familiară din Orșova, marți, în 1/14 februarie 1911 la 1. oră p. m. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Antonie Popoviciu paroh, Ana Proștean născ. Popoviciu ca frați. Nicolae Proștean cumnat. Măria Brânzeiu născ. Popoviciu Livia Nedelcoviciu născ. Popoviciu Juliana Dimitriev născ. Popoviciu Constantin Popoviciu nepoți.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din **Hodoș** tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1., în bani gata 800 cor.; 2., uzufructul dela 5 jugăre pământ, subînțelegându-se și grădina de lângă școală, socotit cu 200 cor.; 3., pentru conferință 16 cor.; 4., pentru scripturistică 4 cor.; 5., dela înmormântări și parastase, unde este poftit, câte 40 fil.; 6., locuință în natură și supraedificate.

Sarcinile publice după pământul ce'l folosește le poartă învățătorul.

Reflectanții sânt poftiți a-și așterne petițiile concursuale comitetului parohial din T. Hodoș, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. diu Belinț (Belincz, Temes-megye), instruate în sensul legilor în vigoare și a să prezintă într'o duminică sau într'o sârbătoare în s. biserică din Hodoș, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine; *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pe baza ord. Ven. Consistor dtto 2/15 septembrie 1910 Nr. 4646/910 prin aceasta se escrie din nou concurs pentru definitiva întregire a postului de învățător la școala gr. ort. română confesională din **Bruznic** protopopiatul Lipovei, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele: 1. Salar în bani gata 1000 cor. 2. Cortel liber în edificiul școlai. Zidirea unei școale nouă e în curgere. 3. Dela înmormântări 60 fil. și când se duce mortul la biserică 1 cor. cu liturgie 2 cor. 4. Conferință inv. 30 cor. 5. Scripturistica inv. 20 cor. 6. $\frac{1}{4}$ jugăr grădină pentru legume.

Alesul învățător este îndatorat a purtă cantoralul în și afară de biserică: a instrua tinerimea școlară precum și pre cea eșită din școală în cântările bisericesti și tipic: a instrua și a conduce corul bisericesc esistent, pentru care ca remunerație va avea jumătate din toate venitele funcțiunilor cu corul, a purtă agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial, a face socoțile parohiale pentru o remunerație de 50 cor.

Recurenții au a-și subșterne recursele lor M. On. D. adm. protopopesc, Ioan Cimponeri în Lipova fiind adresate comitetului parohial din Bruznic. Recurenții sunt poftiți a se prezintă în vre-o duminică ori sârbătoare în sânta biserică din loc spre a-și arată desteritatea în cant, tipic și note; dar nu în ziua de alegere.

Bruznic la 27 maiu (9 iunio) 1910.

George Marcu,
preș. com. paroh.

Iosif Gruu,
notar. com. paroh.

În conțelegere: cu *Ioan Cimponeriu* adm. protop.

—□—

2—3

Devenind vacantă stațiunea învățătorească din **Buzad**, protopresb. Lipovei, cu aceasta se escrie de nou concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în org. oficios „Biserica și Școala”, pe lângă următoarele emolumente.

1. În bani gata 1000 cor. 2. Locuință în natură, cu grădină de legumi, în preț, de 120 cor. 3. Pentru conferință 20 cor. și pentru scripturistica 10 cor. 4. Dela înmormântări unde va fi poftit 40 fil. Cvinevenalele se vor cere dela stat.

De curățenia locuinței învățătorilor pe din lăuntru și pe din afară, se va îngriji alegândul învățător iar de încălzitul și curățitul salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască.

Alegândul învățător va avea să provadă cantoralul în și afară de sft. bis. și se instrueze elevii în cântările bisericesti, și să conducă elevii în dumineci și sârbători în sft. biserică fără altă remunerațiune.

Ceice doresc a ocupă acest post învățătorec, vor avea a-și înaintă recursele lor, ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului par. gr.-or. rom. din Buzad — M. O. Oficiu ppsc în Lipova, (Lippa) până la terminul indicat, având a-se prezintă

În acest timp în sfta bis. spre a-și arăta desteritatea în cele cantonale.

Buzad, 30 oct. 12 noemyrie 1910.

Vasilie Spân,
președinte.

Nicolae Nediu,
notar.

În conțelegere cu mine: Ioan Cimponeriu, adm. prot. 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa a III V. Sohodol să publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficios.

Preotul ales va beneficia:

1. Dela fieștecarea număr de casă o brădie de grâu sau cucuruz.

2. Stolele uzuale.

3. Intregirea dotațiunii dela stat.

Cererile instruite în senz regulamentar și adresate comitetului parohial sunt a-se subșterne oficiului pro-opresbiteral din Vaskóh (Vașcău,) iar reflectanți au să se prezinte în vro duminică ori sârbătoare în sta biserică din V. Sohodol pentru a-și dovedi desteritatea în rituale și omiletică.

V. Sohodol, din șed. com. par. dela 5/18 sept. 1910.

Comitetul parohial

Cu consenzul meu: A. P. Deseanu protopresbiter

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. rom. din Răchita protoprezbiteratul Belințului se escrie concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 730 coroane. 2. Dela 150 numere de casă câte 15 litre de cucuruz = 2250 litre de cucuruz în boambe, prețuite în 235 cor; 3. Un jugăr pământ arător, prețuit în 35 coroane, după care alesul va solvi dările; 4. Stolele cantonale: dela înmormântare simplă 1 cor. cu liturgie 2 cor.; 5. Locuință în natură cu supraedificate și intravilan lângă ea; 6. Pentru scripturistică 10 cor.; 7. Pentru conferință dacă participă, 20 coroane.

De încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască.

Alesul e dator, să țină și școală de repetiție, să conducă strana și să învețe pe școlari cântările bisericști, fără altă remunerație.

Preferiți vor fi dintre reflectanți cei cu pregătiri mai bune și cei cari se angajază, să conducă gratuit corul bisericesc și să instrueze pe școlarii din cele 2 clase din urmă și pe adulți glasurile.

Anii de serviciu din alte locuri nu se vor socoti la cvincvenal.

Alesul e obligat a-și ocupa postul îndată după ridicarea la valoare a alegerii.

Petițiile concursuale, ajustate în regulă, se adresează comitetului parohial din Răchita, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélinz Temes megye) și reflectanții în lăuntru termenului concursual, sunt poștiți a se prezenta într'o duminică sau într'o sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Concurenții, cari sunt de mai mulți ani în funcție au să producă și atestat de serviciu dela protopopul concernent și declarație în scris că, cu începere de când pretind cvincvenale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: Gherasim Sârb pprezbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți din Iermata, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: 1., în bani 600 cor. 2., cvartir corespunzător, cu supraedificatele necesare și cu 1/2 jugb. grădină de legumi, — împreună și dreptul de pășunat după trei capete de vite, în lipsa cărora despăgubire anuală de 25—30 cor. 3., pentru conferințe 18 cor. 4., scripturistica 10 cor. 5., venite cantonale: dela mort de unde va fi poftit 1 cor., cu liturgie 2 cor., dela cununii 40 fil. 6., dela comuna politică pentru supravegherea școalei de pomi 60 cor.

Pentru întregirea salariului și a cvincvenalelor, conform articolului de lege XXVII din 1907, actele sunt înaintate la Înaltul Guvern.

Cu privire la cvartir să notează, ca jumătate din podul edificiului școl., îl folosește parohia, pentru fondul de bucate bisericesc.

Alesul va fi obligat, pe lângă școala de toate zilele a ține și școală de repetiție, a providea cantonatul în și afară de biserică, a instrui elevii cuotidiani și de repetiție, în cântările și ceremoniile bisericști.

Cel-ce va dovedi că e capace de a instrui și conduce cor pe 4 voci, la candidare și alegere va fi preferit, iar pentru instruirea și conducerea corului, la timpul său va primi o remunerație specială conform învoelei ulterioare dintre comitetul par. și respectivul învățător.

Reflectanții sunt poștiți ca recursele ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului par din Iermata, să le nainteze în termenul fixat la oficiul ppsc gr. or. rom. din Boroșineu (Borosjenő Arad m.) având a să prezenta în careva duminică ori sârbătoare în s. biserică din Iermata, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința com. par. ținută la 9/22 ianuarie 1911.

Ioan Moga

Ioan S. Costan

paroh. preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere: cu Ioan Georgia ppresbiter insp. școl.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării V. Consistor Nr. 5097/909 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă cu oferte închise pentru edificarea din nou a sf. biserici gr. or. rom. din comuna Ususău (Hosszuszó) com. Timiș cercul Lipovei.

Reflectanții sunt poștiți a înainta ofertele lor închise până la 1 martie s. n. 1911 a. m. 12 ore la oficiul parohial gr. or. rom. din Hosszuszó (Ususău) p. u. B. Lippa.

Reflectanții au se depună de o dată cu ofertul închis în bani sau hârtie de valoare un vadiu de 3461 cor. trei mii patru sute șasezeci și una cor. la epitropia parohială din Ususău.

Reflectanții nu au drept de a pretinde diurne, viatec, și spese de călătorie.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja pe acel reflectant în care va avea mai multă încredere.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial din Ususău în orele oficioase.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, pentru comuna bisericască însă numai după aprobarea Venerabilului Consistor.

Ususău la 2/15 februarie 1911.

Comitetul parohial.

—□—

1—3

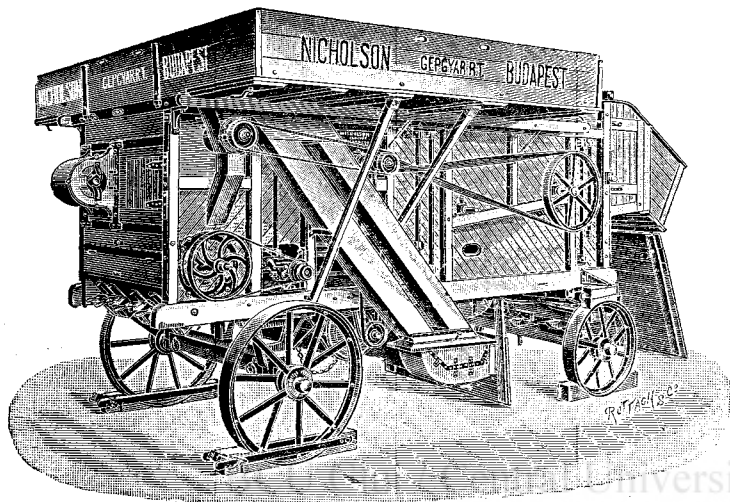
Cea mai mare firmă românească din Ungaria Frații Burza, Arad

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

Boros Béni-tér Nr. 1.

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

==== Neguțatorie de fer în gros și în detail. ====



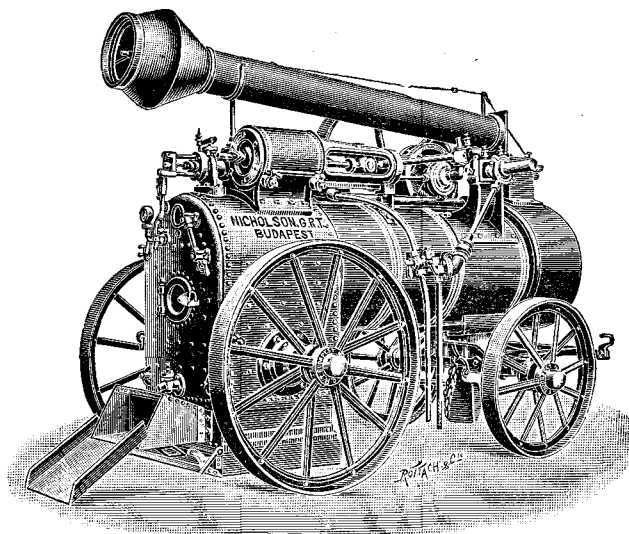
Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării și anume :

Garnituri întregi de mașini de trierat cu aburi, locomobile de drum (automobile). Motoare cu benzin și cu oleu brut. Aranjamente de mori. Prese de oleu hidraulice și de tot felul. Mașini de firezat lemne, aranjate pentru putere motorică.

Mașini de secerat și de cosit iarbă, greble

Mașini de sămănat, neghitoare, ciururi. Pluguri, grăpi cu curel-niște. Prese de vin și pisătoare. Stropitoare originale Vermorel. Articli de vierit și pentru economia podrumurilor. Articli de specialitate. Curele engleze pentru mașini. Oleu și unsoare pentru mașini de calitate primă etc. etc.

Secție de mașini economice și negustorie de specialități separat în casa lui **Dr. Ispravnic** lângă negustoria de fer.



Celor interesați, cari voiesc să-și procure unelte economice, motoare de benzin, mașini de călcat, sau voiesc a-și aranja o moară cu uneltele trebuincioase, să ceară **Catalogul nostru ilustrat**, în care va putea afla toate cele de lipsă. — Pentru deslușirile de lipsă sau comande, la cerere mergem în persoană.

9-52

Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.